

ผู้ต้องขัง (Prisoners) ที่อยู่ในเรือนจำ ก็เป็นเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป หากแต่ว่าเขาเหล่านั้นมีสถานภาพแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากเขาเป็นผู้ที่ได้รับการกำหนดจากสังคมว่าเป็นอาชญากรผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง และเป็นผู้ที่ถูกสังคมควบคุม กักขังไว้ให้อยู่ร่วมกันภายในสถานที่ซึ่งเรียกว่าเรือนจำ ทั้งนี้เพื่อเป็นการลงโทษต่อความผิดที่เขาได้ก่อขึ้น

เรือนจำจึงเป็นสถาบันทางสังคม มีหน้าที่ควบคุมดูแลและลงโทษต่อผู้กระทำความผิด กฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดขึ้น ด้วยภาระหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายนี้ จึงทำให้เรือนจำมีสภาพเป็นสังคม โดยเป็นสังคมของผู้กระทำความผิดประเภทคดีต่าง ๆ กัน บางคนประกอบอาชญากรรมด้วยความรุนแรงโหดร้ายทารุณ บางคนเป็นผู้กระทำความผิดจนคิดเป็นนิสัย และสามารถกระทำรุนแรงต่อผู้อื่นได้ตลอดเวลา บางคนเป็นผู้ที่มีจิตใจวิปลาสผิดปกติ ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้อาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมภายนอก เขาย่อมจะสร้างปัญหาความเดือดร้อนเสียหายขึ้นแก่ผู้อื่นได้

งานของเรือนจำเป็นงานป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมโดยการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ ไม่ให้มีโอกาสกระทำความผิดก่อความเสียหายต่อผู้อื่นได้อีกต่อไป (อารีดิ๊กสันต์ สันธพันธ์, 2533:35)

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในเรือนจำ ได้รับการเปลี่ยนแปลงไปหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับแนวคิดความเชื่อของแต่ละสังคม แต่ละยุคสมัย สำหรับเรือนจำในประเทศไทย ได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยยึดหลักการ 3 ประการเป็นแนวทางสำคัญคือ

1. ควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ไม่ให้หลบหนีออกไปได้
2. อบรมพัฒนาแก้ไขจิตใจผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี
3. ฝึกอบรบวิชาชีพให้มีความชำนาญ เพื่อจะได้นำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองเมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว (พรหม เนียมอินทร์, 2524:23)

เมื่อได้พิจารณาดังที่กล่าวมาจึงพบว่า การควบคุมกักขังนับเป็นงานเบื้องต้นและเป็นงานหลักของเรือนจำ ซึ่งในทางปฏิบัติจะกระทำให้บังเกิดผลดีได้โดยวิธี บัญญัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ออกมาใช้และดำเนินการบังคับใช้ด้วยความเข้มงวด เพื่อให้เกิดความมั่นคงสงบเรียบร้อยมากที่สุด การปฏิบัติงานของเรือนจำดังนี้ ทำให้ผู้ต้องขังที่อยู่ภายในต้องสูญเสีย สิ่งที่เขาเคยมีและคุ้นเคยมาก่อน ซึ่งบางสิ่งที่ต้องสูญเสียไปนั้นมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตมากจนกลายเป็นพลังผลักดันให้เกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ จนเขาต้องแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา เพื่อที่จะสนองตอบต่อความต้องการเหล่านั้น และถ้าหากความต้องการที่แสดงออกมาไม่ได้รับการสนองตอบการดำเนินชีวิตภายในเรือนจำของเขาก็จะเต็มไปด้วย ความคับสน ท้อแท้ สิ้นหวัง ซึ่งอาจจะส่งผลร้ายต่อการดำเนินงานของเรือนจำต่อไปได้

เกรแฮม ไชคีส์ (Gresham Sykes, 1958) กล่าวว่า การควบคุมกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำ จะก่อให้เกิดความกดดันต่อเขาเป็นอย่างมาก และความกดดันนี้จะมีผลกระทบต่อร่างกายและ

จิตใจของผู้กระทำผิด จนเกิดความเจ็บปวดขึ้น และเขาเรียกว่า ความเจ็บปวดจากการถูกจองจำ (Pain of Prisonment) ความเจ็บปวดนี้เป็นสาเหตุนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทางพฤติกรรมการแสดงออก เพื่อจะลดความเจ็บปวดลง

นัทซี จิตสว่าง (2529 : 40-41) นักทัณฑวิทยา ผู้มีชื่อเสียงกล่าวว่า การเข้าร่วมกลุ่มกันของผู้ต้องขัง เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อสนองตอบต่อความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพราะภายในกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งกันและกัน อีกทั้งการรวมกลุ่มจะทำให้สมาชิกของกลุ่มเกิดความรู้สึกว่าชีวิตภายในเรือนจำ มีค่าขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มจะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มอย่างมาก เช่นกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีมักจะถูกอิทธิพลของคนส่วนใหญ่ ในกลุ่มชักนำให้เขากระทำการหรือตัดสินใจตามกลุ่มเสมอ มีบ่อยครั้งที่บุคคลต้องจำยอมกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามกลุ่ม ทั้งที่ตนเองไม่เห็นด้วย ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้ตนเองถูกคนอื่นภายในกลุ่มต่อต้าน หรืออย่างน้อยก็เพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับ จากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม โซโลมอน แอสช์ (Solomon Asch, อังโณ ฉานงศ์ อคิวัฒน์สิทธิ.2533) นักจิตวิทยาสังคม ได้ศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของคนนั้น ขึ้นอยู่กับกลุ่มที่เขาสังกัดอยู่

กลุ่มของผู้ต้องขัง (Prisoner groups) ก็เช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม กล่าวคือ กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มและบางครั้งพฤติกรรมเหล่านั้น อาจส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นกิจการราชทัณฑ์ได้ เช่น พฤติกรรมของกลุ่ม อาจสนับสนุนต่อการถ่ายทอด พฤติกรรมการประกอบอาชญากรรมต่อกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม หรือกลุ่มอาจรวมกันเพื่อเรียกร้องและก่อความไม่สงบ เรียกร้องขึ้นภายในเรือนจำได้ หากว่ากลุ่มมีความเข้มแข็งและมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ต่อต้าน การดำเนินของเรือนจำ ดังเช่นที่เคยปรากฏเหตุการณ์ผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวาง ได้รวมตัวกันเรียกร้องและก่อจลาจลขึ้น เป็นคืน ในทำนองเดียวกัน กลุ่มของผู้ต้องขังภายในเรือนจำอาจจะส่งเสริมสนับสนุน ต่อเป้าหมายการดำเนินงานของเรือนจำได้ ถ้าหากว่าเรือนจำรู้จักนำเอากลุ่มดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ดังเช่นที่กรมราชทัณฑ์ได้นำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดภายในเรือนจำ ซึ่งเรียกว่า ชุมชนบำบัด เป็นต้น

ปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ไทย ได้ปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายในเรือนจำอย่างค่อนข้างคลาไคล โดยยึดถือหลักการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมด้วยวิธีจัดสวัสดิการต่าง ๆ มากมายและต่อเนื่อง นำเอาวิทยาการสมัยใหม่ เข้ามาใช้ปฏิบัติการต่อผู้ต้องขัง เพื่อให้บังเกิดผลดีทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยคาดหวังว่าเขาเหล่านั้นจะกลับคนเป็นคนดี แต่อย่างไรก็ตาม การควบคุมกักขังผู้กระทำผิดไว้ ก็ยังคงปรากฏเป็นหน้าที่หลักควบคู่อยู่กับเรือนจำตลอดมาไม่เปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการควบคุมกักขังนี้ ก็จะยังคงปรากฏอยู่เช่นเดิม ดังนั้น การศึกษานี้ ผู้ศึกษาจึงใคร่จะศึกษาถึงกลุ่มผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของผู้ต้องขังว่า มีปัจจัยใดอันสำคัญที่เป็นเหตุชักจูงให้เขา เข้ามารวมกันเป็นกลุ่มโดยคาดหวังว่า ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรมราชทัณฑ์สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาถึงภูมิหลังโดยทั่วไปและที่เกี่ยวข้องกับการค้ำประกันของผู้ค้ำประกัน ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ค้ำประกัน
2. ศึกษาถึงสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำ เนื่องจากการปฏิบัติงานควบคุมกักขัง คอผู้ค้ำประกันที่อยู่ภายใน ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ค้ำประกัน
3. ศึกษาถึงความต้องการทางร่างกายภายในเรื่องปัจจัยการดำรงชีพที่จำเป็นต่อร่างกาย ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ค้ำประกัน
4. ศึกษาถึงความต้องการด้านจิตใจ ขณะถูกกักขังอยู่ภายในเรือนจำ ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ค้ำประกัน
5. ศึกษาถึงภูมิหลังของผู้ค้ำประกัน ความต้องการปัจจัยการดำรงชีพที่จำเป็นต่อร่างกาย ความต้องการด้านจิตใจ ที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ค้ำประกัน

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษานี้กระทำกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันเด็ดขาดชาย ผู้ที่ถูกจองจำอยู่ ณ เรือนจำกลางสมุทรปราการตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำ ซึ่งเป็นสังคมที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากสังคมอื่นโดยทั่วไป ซึ่งการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนี้ยังมิได้รับความสนใจศึกษาไม่มากนัก แต่เป็นการศึกษาที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินงานราชทัณฑ์ ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้ เนื่องจากได้เล็งเห็นความจำเป็นของกิจการราชทัณฑ์ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกต่อสังคมส่วนรวม ผู้ศึกษาคาดหวังว่าผลการศึกษาที่ได้รับ จะมีประโยชน์ต่อกิจการราชทัณฑ์หลายประการ คือ

1. ทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ของผู้ค้ำประกันในเรือนจำ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานบริหารเรือนจำให้บรรลุเป้าหมาย
2. เพื่อประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและแผนของการดำเนินกิจการราชทัณฑ์โดยส่วนรวมต่อไป
3. เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของสังคม โดยส่วนรวม

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ต้องขัง หมายถึง นักโทษเค็ดขาดชาย

เรือนจำ หมายถึง สถานที่ซึ่งได้ควบคุมกักขัง กับทั้งสิ่งที่จะต้องเนื่องกัน และให้ความหมาย รวมตลอดถึงที่อื่นใดที่รัฐมนตรีได้กำหนด และประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าอาณาเขตได้โดยชัดเจน

การรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง ผู้ต้องขังนับตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมกันและประกอบกิจกรรมร่วมกันโดยที่เรือนจำไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งขึ้น และการมารวมกลุ่มกันเป็นไปเพื่อสนองตอบต่อความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ สำหรับการศึกษาลักษณะนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์ว่าหากผู้ต้องขังมีความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจแล้ว เข้าไปขอรับความช่วยเหลือจากเพื่อนในจำนวนตั้งแต่ 3 เหตุการณ์ขึ้นไป ถือว่าเขามีความสัมพันธ์กับเพื่อน แสดงว่า เขาได้เข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนแล้ว

ปัจจัย หมายถึง สิ่งที่ส่งผลให้เกิดความต้องการเข้าร่วม หรือไม่เข้าร่วมกลุ่มของผู้ต้องขังในเรือนจำ

ปัจจัยในการดำรงชีวิตที่จำเป็นต่อร่างกาย หมายถึง อาหารที่แตกต่างจากเรือนจำจัดให้, สิ่งของเครื่องใช้ เช่น เสื้อผ้า ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ผงซักฟอก ยารักษาโรค เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม

ความต้องการด้านร่างกาย หมายถึง ความต้องการปัจจัยในการดำรงชีพ

ความมั่นคงปลอดภัย หมายถึง การอยู่โดยปราศจากความกลัวในเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรือนจำ

การได้รับการยอมรับ หมายถึง การได้รับความรักจากผู้อื่นที่ใกล้ชิด

ความต้องการด้านจิตใจ หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เป็นอิสระจากความกลัว เหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำและความต้องการความรักเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น

งานแรงงานรับจ้าง หมายถึง งานที่เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังทำ เป็นงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะในขณะที่ปฏิบัติงานสูงนัก จะใช้แรงงานเป็นหลัก เช่น งานพับถุงกระดาษ งานประกอบดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น เป็นงานที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังที่ไม่มีความรู้ความสามารถสูง

งานฝึกวิชาชีพ หมายถึง งานที่เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังทำเพื่อเป็นการฝึกพัฒนาฝีมือให้สูงขึ้น เป็นงานที่ปฏิบัติโดยใช้ทักษะความรู้ ความชำนาญสูงกว่างานแรงงานรับจ้าง

สมมติฐานในการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้ผู้ต้องขังเข้าร่วมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานการศึกษาขึ้นจากแนวคิดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยภูมิหลังของผู้ต้องขัง ได้แก่ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพเดิม มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยภูมิหลังเกี่ยวกับการต้องโทษของผู้ต้องขัง ได้แก่ ประเภทคดี ระยะเวลาการต้องโทษ จำนวนครั้งการต้องโทษ กิจกรรมที่เรือนจำมอบหมายให้รับผิดชอบ มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ

สมมติฐานที่ 3 ความต้องการทางร่างกายของผู้ต้องขังในเรื่องความต้องการปัจจัยการดำรงชีพที่จำเป็นต่อร่างกาย ได้แก่ อาหารที่ชอบ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค สิ่งของเครื่องใช้ เช่น สบู่ ยาสีฟัน มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ

สมมติฐานที่ 4 ความต้องการด้านจิตใจของผู้ต้องขังในเรื่องความรู้สึกลับมั่นคงปลอดภัยเป็นอิสระจากความกลัวเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นภายในเรือนจำ คือ กลัวถูกข่มขืน กลัวผู้อื่นมาทำร้าย กลัวผู้อื่นขโมยทรัพย์สิน กลัวผู้อื่นหลอกลวงเอาทรัพย์สินสิ่งของ และความต้องการด้านจิตใจในเรื่องความต้องการความรัก เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เพื่อผ่อนคลายจากภาวะความอึดอัด กังวลใจ เนื่องจากถูกบังคับไว้ให้อยู่ภายในเรือนจำและต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน กฎระเบียบของเรือนจำอย่างเคร่งครัด มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ